

Pavelkova 7
779 00 Olomouc
tel.: 558 959 111
redolo@mfdnes.cz

Předplatné
a distribuce: 225 555 522
Inzerce: 583 808 311

Olomoucký kraj

NEJ

známější lékaři

Jejich věhlas přesáhl hranice regionu, Česka, v případě některých i Evropy. A to na poli medicíny, které zasvětili svůj život. Dnešní díl seriálu krajských NEJ pojednává o nejslavnějších lékařích spjatých s Olomouckým krajem.

Vladimír Onderka
redaktor MF DNES

Séf první úplné transplantace obličeje v USA, nepřekonaná vědecká autorita očního lékařství, zakladatel vodoléčby, expert Rady Evropy na hematologii, představitel evropsky proslulé moravské chirurgické školy. A především nespočet pacientů, kterým pomohli se zdravotními problémy nebo jim zachránili život. Příběhy proslulých lékařů, kteří se narodili či spojili podstatnou část svého života s Olomouckým krajem, přináší další díl seriálu NEJ.

NEJ „plastičtější“ práce

Vedl první úplnou transplantaci obličeje ve Spojených státech amerických, která byla zároveň třetí na světě. Jeho týmy už také transplantovaly pacientům obě ruce naráz. Světznámý plastický chirurg Bohdan Pomahač (44 let) se setkal s medicínou v Olomouci, je absolventem lékařské fakulty místní univerzity.

Už během studií absolvoval stáž v americké Bostonu a do USA chirurg zamířil také po promoci. První roky za oceánem byly těžké. Vytrval a v roce 2009 provedl jeho tým částečnou transplantaci tváře pacientovi, který utrpěl těžký úraz při pádu do kolejí pod napětím. O dva roky později vedl zmíněnou první rekonstrukci tváře u pacienta, jehož obličej a zrak poškodila elektrina. Transplantoval i obličej ženy, kterou oslepila a znetvořila opice její kamarádka.

V současné době Pomahač patří mezi nejuznávanější plastické chirurgy světa. Na základě grantu získal více než 16 milionů dolarů (přes 386 milionů korun) na výzkum. Přednáší také na Harvard Medical School. V roce 2012 mu udělila Česká transplantáční nadace cenu za rozvoj transplantáční medicíny, loni převzal od Nadačního fondu Neuron na podporu vědy cenu za přínos světové vědě v medicíně oboru.

NEJ větší odborník na oči

Špičkový oční lékař, operátor, dosud nepřekonaná vědecká autorita, objevitel nových léčebných metod a operačních postupů a zakladatel speciálního školství pro zrakově handicapované děti a mládež. Profesor Václav Vejvodský (15. února 1896 - 26. září 1977) byl však i jednou z nejvýznamnějších olomouckých osobností druhé půle 20. století.

Vejvodský se narodil v Praze, kde i vystudoval medicínu. Bezprostředně po promoci odjel na zkušenou do Francie. Po návratu domů nejprve působil na nově otevřené oční klinice v Brně, od roku 1928 jako primář tehdejšího očního oddělení olomoucké nemocnice, ve které pak působil až do konce svého života. Za 42 let, kdy Vejvodský vedl toto oddělení a později kliniku, provedl impozantních 17 781 operací. Jako první na světě uskutečnil rekonstrukci dolního slzného kanálku ústní sliznicí, na kontě má také řadu transplantací rohovky.

Proslulý oftalmolog byl ale významně spjatý také s olomouckou

Světznámé tváře Na snímku nahoře plastický chirurg Bohdan Pomahač, který se setkal s medicínou v Olomouci, ale nyní působí ve Spojených státech amerických. Dole vlevo profesor Karel Indrák, který má ale na kontě i řadu unikátních vědeckých objevů, vpravo „vodní lékař“ Priessnitz. Foto: MAFRA

univerzitou. Při jejím znovuootevření v roce 1946 byl pověřen přednášet na lékařské fakultě očního lékařství, o dva roky později se stal řádným profesorem a děkanem, kterým ho znovu zvolili i v roce 1954. V roce 1955 se Vejvodský zasloužil o zřízení Ústavu dějin lékařství na Univerzitě Palackého a kroužku pro historii lékařství. Už o rok dříve založil ortopedické oddělení a také interními základní školu pro slabozraké v Litovli. Vyhlášený oční lékař se rovněž věnoval vědecké a výzkumné činnosti, svá bádání zaznamenal ve 150 vědeckých pracích.

NEJ chladnější způsob léčby

V první polovině 19. století byl známý tak, že mu doručili z Jižní Ameriky dopis, na jehož obálce stálo pouze: Vincenz Priessnitz - Evropa. A do jeho lázní, které založil na severní straně slezských Jeseníků, se přijížděly léčit celebrity nejednoho

císařského dvora, slavné osobnosti a tisíce dalších pacientů. Vodní lékař, jak se Priessnitzovi přezdívalo kvůli jeho léčebným metodám, ale medicínu nikdy nestudoval.

Léčitel rakouského původu a německé národnosti (4. října 1799 - 28. listopadu 1851) se narodil i zemřel v Gräfenberku u Frývaldova, dnešního Jeseníku. Podle legendy ho k léčení studenou vodou inspirovala zraněná srna, kterou jako dítě pozoroval, jak si chodí omývat ránu do pramene. Sám si v šestnácti letech vyléčil těžký úraz, když mu hruďník přejel povoz. Místní ranhojič přitom tvrdil, že zemře, případně z něj bude nadosmrtní mrzák. Když se zpráva o Priessnitzově záračném uzdravení rozšířila po kraji, začal léčit zvířata a posléze i lidi.

Pacientů přibývalo, „vodní lékař“ proto nechal v roce 1822 vybudovat na místě svého rodného domu zděnou budovu s patrem a v přízemí

umístil necky. Tím vznikl první vodoléčebný ústav na světě. Za jeho existenci však musel několik let utrpět bojovat kvůli stíženostem zástupců oficiálního lékařství. Nakonec se však Priessnitzovi podařilo získat potvrzení císařské komise, která prohlásila jeho vodoléčbu za nový pozoruhodný jev v oblasti zdravotnictví.

Za života Priessnitze lázně dosáhly svého vrcholu v letech 1838 a 1839. V roce 1839 je navštívilo tehdy rekordních 1 700 hostů.

NEJ větší kapacita na krvinky

Od roku 1985 až do loňska byl v olomoucké fakultní nemocnici přednostou hemato-onkologické kliniky, kterou od základů vybudoval. Dvanáct let předsedal České hematologické společnosti, byl expertem Rady Evropy. Profesor Karel Indrák má ale na kontě i několik unikátních vědeckých objevů.

Budoucí špičkový odborník na hematologii se narodil 4. prosince 1947 v Olomouci, kde také vystudoval lékařskou fakultu. Ve Fakultní nemocnici Olomouc pracuje od roku 1972. Zažil tedy ještě doby, kdy lékaři i sestry z jeho oboru utíkali kvůli depresím.

„Když jsem začínal, většina pacientů s akutní leukémií zemřela během jednoho roku od diagnózy. Nemocní s chronickou myeloidní leukémií přežívali čtyři až sedm roků. Dnes mají pacienti s touto chorobou naději, že budou žít dvacet a více let. Zlepšení výsledků léčby ale dosahujeme i u většiny dalších hemato-onkologických diagnóz,“ řekl před nedávnem Indrák v rozhovoru pro MF DNES.

Na úspěších kliniky se podílel významnou měrou. I proto, že na počátku devadesátých let odjel na stáž do USA, kde se věnoval tehdy nově se rozvíjícímu oboru mole-

kulární biologie. Poznatky pro novou, přesnější diagnostiku vzácných a nejen nádorových onemocnění krve a krvetvorby přivezl do Česka. S kolegy pak vytvořil na olomoucké univerzitě první molekulárně-genetickou laboratoř. Její zkoumání mechanismů vzniku abnormálních nádorových buněk pomohlo zavést koncepci léčby „sítě na míru“ nemocného.

Zásluhou Indráka se také v Olomouci rozběhl transplantační program, díky kterému se ve městě léčí pacienti z velké části Moravy. Mezi jeho největší vědecké úspěchy pak patří objev hemoglobinu Olomouc, Haná a Hradec Králové. Na hemato-onkologické klinice Indrák pracuje i po svém odchodu z funkce přednosty jako lékař.

NEJ známější chirurg

Byl jedním z nejvýraznějších představitelů evropsky proslulé moravské chirurgické školy a předním českým odborníkem v oblasti hrudní a jícnové chirurgie. Jméno Vladislav Rapant (6. června 1902 - 30. září 1982) je také už téměř sedmdesát let synonymem pro slavnou éru olomoucké chirurgie.

Budoucí špičkový chirurg se narodil v Uherském Hradišti. Medicínu studoval v Brně, kde také po promoci nastoupil na kliniku významného internisty a rodáka z Velkého Týnce Rudolfa Vanýska. Původně se chtěl novopečený lékař věnovat gynekologii, plány změnil zejména díky stáži na chirurgické klinice věhlasného profesora Julia Petřivalského, který pro změnu pochází z Vinar na Přerovsku.

Do olomoucké nemocnice Rapant nastoupil v září 1945 a o šest měsíců později byl jmenován primářem chirurgického oddělení, v lednu 1948 pak prvním přednostou chirurgické kliniky, v jejímž čele stál až do roku 1970.

Jako jeden z mála tehdejších přednostů chirurgických klinik v Československu si Vladislav Rapant uvědomil, že všeobecný chirurg už nemůže být schopen obsáhnout celou problematiku prudce se rozvíjejícího oboru. Své nejzkušenější asistenty proto pověřil vedením a rozvíjením jednotlivých chirurgických oddělení - například neurochirurgie, urologie, anesteziologie, cévní chirurgie nebo třeba také kardiologie.

Rapant také každoročně publikoval odborné práce. Soustředil se zejména na hrudní a jícnovou chirurgii, chirurgii žaludku, portální hypertenze a endokrinochirurgii. V tradici jícnové chirurgie, kterou na Hané založil, pokračují generace olomouckých chirurgů až do současnosti.

Géníus sundal lidem brýle

PROSTĚJOV Medicínu sice světově proslulý vědec, vynálezce a prostějovský rodák Otto Wichterle (27. října 1913 - 18. srpna 1998) kvůli uzavření vysokých škol za Hitlera nedostudoval, přesto se do dějin lékařství zapsal nesmazatelným písmem. A to zásadním zdokonalením měkkých kontaktních čoček, díky kterým více než sto milionů lidí po celém světě, jež trpí vadou zraku, nemusí nosit brýle a navzdory tomu ostře vidí.

Výjimečným nadáním Wichterle oplýval už v dětství - žákem gymnázia se stal v necelých devíti letech. Následně vystudoval tehdejší fakultu Chemicko-technologického inženýrství ČVUT v Praze. Rok po promoci získal doktorát technických věd, když předtím publikoval pět prací zaměřených především na deriváty sacharidů, ačkoli pro dosažení titulu byl podle tehdejších norem stačila jen jedna z jeho prací. Ambice měl i v medicíně, proto začal stu-

dovat lékařskou fakultu, kde se zaměřil na biochemii. Jeho kariéru a studia ale přidusila nacistická okupace a uzavření českých vysokých škol. Kvůli tomu zároveň nedokonal dokončit svou habilitaci a stát se docentem a přišel i o studijní pobyt v Paříži.

Syntézou hydrofilních gelů, jejímž cílem bylo vyrobit materiál vhodný pro výrobu očních implantátů, se Wichterle zabýval od roku 1952 a uspěl o čtyři roky později. V ústavu makromolekulární chemie pak došlo na výrobu prvních kontaktních čoček, které byly zkušebně aplikovány pacientům. V roce 1961 ovšem ministerstvo zdravotnictví tento výzkum zrušilo jako málo efektivní.

Z tohoto roku pak pochází známý příběh o tom, jak si Wichterle doma na Štědrý den postavil pro zkoušky nového výrobního postupu aparaturu (později nazývanou „čokostrój“) ze stavebnice Merkur

a dynamy z jízdního kola, následně nahrazeného motorkem z gramofonu. Díky vylepšenému postupu se pak podařilo práce na čočkách obnovit. Zájem o jeho stále dokonalejší čočky rostl a v roce 1963 byl vynález patentován. Za dva roky pak podepsala Československá akademie věd licenční smlouvu s americkou firmou National Patent Development Corporation (NPDC). Později komunisté už bez Wichterleho vědomí firmě prodali všechny licence za zlomek jejich skutečné hodnoty.

Pokud by žil Wichterle v západním světě, byl by z něj nejspíš miliardář. V komunistickém Československu podle některých zdrojů nikdy nedostal víc než desetinu procenta původního prvotního honoráře zaplaceného československé vládě. Sám vědec se na to později díval s nadhledem jemu vlastním. „Býval bych měl problémy co dělat s takovým množstvím peněz,“ řekl. — Vladimír Onderka

INZERCE

centrum prenatální diagnostiky
genetická poradna • gynekologická ambulance • laboratoř molekulární genetiky

Sídlo společnosti: Hanáckého pláku 6 • 770 00 Olomouc
Pobožská společnost: Centrum zdraví Vodní 25 • Prostějov
Tel.: +420 585 242 733
Mobil: +420 603 887 567
www.usgp.cz

ultrazvuková vyšetření při podezření na vrozené vývojové vady plodu
3D/4D UZ vyšetření plodu
kombinovaný test v I. trimestru těhotenství
integrováný test vrozených vad plodu
invasivní výkony prenatální diagnostiky: odběry AC, CVS
NIPT - neinvazivní prenatální diagnostika: **Materni21 Plus, Visibilit**
genetická poradna
poradna pro vrozené srdeční anomálie
echokardiografie
gynekologicko - porodnická ambulance
DNA analýza